

פרשת "בהעלותך"

מאת מיכאלה קלי

היום אני רוצה לספר סיפור. סיפור על משפחה, עם אמא ואבא ושלושה ילדים. אולי היו יותר ילדים אבל לנו סיפרו על שלושה. בהתחלה הם היו רק שניים: אח ואחות. הוא היה גדול וחזק, ומגיל צעיר עבד קשה ועזר לאבא בערבוב המלט. הוא היה נאמן, עשה מה שאמרו לו ושמח להשביע רצון, ותמיד היה שם בשביל אחותו. היא הייתה נמרצת ואמיצה ומלאת תושייה, ועזרה לאמא להכין את חוטי הצמר אחרי שגזזו את הצאן. היא גם הייתה חכמה והיה לה ברור שאלה לא החיים – העבדות, הרעב, הצלפות השוט, ההורים העצובים תמיד. הייתה לה תכונה מיוחדת שהבדילה אותה מילדות אחרות: היו לה חזיונות. יום אחד אלוהים אמר לה שלאמא שלה ייוולד תינוק שיציל אותם, את כולם, מהחיים הקשים האלה.

התינוק נולד בזמן לא טוב, כשפרעה ציווה להרוג את התינוקות העבריים. אמא לא רצתה לחכות עד שיקחו לה את התינוק. היא הניחה אותו על הנילוס, בתוך תיבת גומא שריפדה בקש. התיבה היטלטלה על פני הזרם, ויוכבד עצמה עיניים בכוח וחשבה תפילה אוניברסלית של אמהות.

מרים לא האמינה שבזה הסתכם החיזיון שלה. אלוהים נגלה אליה, ולה לא היו שום ספקות באלוהים. היה לה תפקיד. היא הייתה חייבת לעקוב אחרי התינוק הזה, וכשבת פרעה משתה אותו מהמים עמדה למרים התושייה שלה. זה היה הרגע שבו היא התבגרה – הרגע שבו התושייה נהפכה לעורמה.

התינוק גדל בבית פרעה, וגם רגע ההתבגרות שלו היה דרמטי. הוא היה בעל נפש סוערת ורודפת צדק – והוא הרג אדם. ייסורי הנפש שלו היו קשים. הוא ברח למדבר, ביקש לאבד ולמצוא את עצמו במרחבים, אבל לאלוהים היו תכניות אחרות. צנוע – כמו שיכול להיות רק חוטא עם מצפון מיוסר – ביקש משה להתחמק מהתכניות האלה, וצנוע – כמו שרק בעל מום יכול להיות – הוא קיבל על עצמו לציית.

בבגרותם הנהיגו שלושת האחים את העם. הייתה ביניהם היררכיה וחלוקת תפקידים ברורה. שניים התברכו בנבואה ובמנהיגות, אחד התברך במזג נוח. משה היה הנבחר, מחוקק ומנהיג בעל תקשורת ישירה עם ריבונו של עולם. מרים הייתה דמות ציבורית, משוררת, אמיצה ובעלת תושייה ועורמה. והיה אהרן הכהן, בר הלבב, יד ימינו של משה. בכל משפחה יש אחד כזה, שעושה מה שצריך פשוט כי משהו צריך לעשות את זה; זה שלא נכנס לעימותים; זה שעונה על הציפיות; זה שלא פצה פה כששניים מהילדים שלו מתו על קידוש המשכן.

אני מדלגת על כמה פרקים בסיפור. קרו בהם דברים שסיבכו את העלילה וגם את הדמויות: ים סוף ושירת הים, המטה והסלע, עגל הזהב ומתן תורה, הקמת המשכן, חלוקת הסמכויות.

והנה הם שוב בפרשה שלנו. בין הפרות הסדר והתביעה לבשר לבין דרמת הריגול של הפרשה הבאה, הם יחוללו משבר משפחתי ויפתרו אותו.

משה נמצא במשבר אישי. הוא מתוסכל מחוסר היכולת שלו לפקח על מה שקורה והוא מאוכזב מהעם. אולי הוא מאוכזב גם מעצמו. הוא מתחיל להתייאש ומבקש את נפשו למות. אלוהים מטה לו אוזן ומציע פתרונות מעשיים לבעיות מעשיות: הזקנים והשוטרים מקבלים הסמכה לאכיפת החוק; העם – מקבל בשר ומיד נענש בגין גרגרנות, תובענות וחוסר אמונה; המתים נקברים. עוד משבר לאומי נפתר. איכשהו. משה המסכן. הוא היה שמח לקבל קצת תמיכה.

ומרים – מרים מחפשת בן-ברית ופונה לאהרן. הסיפור על האשה הכושית הוא רק תירוץ. הקנאה הייתה שם גם קודם, לא ייתכן אחרת – קנאה באח הקטן שבעצם רק בזכותה הגיע לאן שהגיע, גבוה מעליה – הקנאה הזו הייתה שם מזמן. מה הצית אותה דווקא עכשיו? אולי אותם חוסר מעש ורוח רעה שבגללם בני ישראל "היו כמתאוננים"; אולי העובדה ש-72 איש – מהעם הפשוט, כולל שני תמהונים – קיבלו זה עתה קידום וסמכויות בהשראה אלוהית. מרים שופכת את מרירותה באוזני אהרן והם טופחים זה לזה על האגו הכואב.

אהרן, נעבעך, לא היה יוזם תלונה כזו בעצמו, אבל כמו בעבר, מטבעו הוא מתפתה להסכים עם מי שנמצא מולו. אולי קשה לו לשמוע על האשה הכושית בזמן שהוא עדיין מתאבל על בניו. אולי פשוט נמאס לו להיות מספר 2 נצחי.

נדמה שיותר משהם רוצים סמכויות הם רוצים הכרה. הרכילות על האשה הכושית באה להקטין את משה, לומר "הוא לא יותר טוב מאיתנו". למרים כבר יש ספקות באלוהים: "איך זה שאנחנו לא קיבלנו כלום – הרי גם בנו דיבר אלוהים". ואלוהים קורא אותם החוצה לשיחה ונוזף בשניהם – אבל מעניש רק את מרים. לא בגלל הקנאה או הספקות: אלה רגשות אנושיים ומוכרים; אבל מרים לא כבשה אותם. גרוע מזה – היא השתמשה באהרן והרעילה את נפשו. היא השתמשה בכוח שלה ובמנהיגות שלה כדי להבאיש את משה, וכדי לצבור כוח פנתה אל האח טוב הלב והצייתן, זה שחרד מעימותים, זה שמתאבל – ולכלכה אותו.

העונש של מרים הוא צרעת – עונש פומבי שכולל הרחקה וסימן לטומאה פנימית וחיצונית. ומה קורה עכשיו? אהרן פונה מיד אל משה, רגע אחרי שהטיל בו דופי, ומבקש שיפעל למען מרים; משה נרתם מיד ו**צועק** לאלוהים. קנאה, קטנוניות, רכילות, חתרנות – כשמישהו בצרה כלום לא חשוב. דם סמך ממים.

עכשיו ננסה לדמיין את המשפחה הזו תחת מיתוסים והיסטוריות של תרבויות אחרות. נדמיין שמות כמו אליזבת ואדוארד, זאוס ומדיאה, לואי ומארי, נירון ויוליוס וליביה. האינטריגות, מעשי הרצח והתועבה שנעשו בתוך משפחות המלוכה העתיקות האלה מעוררים שאלות לגבי הערך שנקרא "משפחה". אני חושבת על הדיבר החמישי – כיבוד הורים – שנחשב לחלק מהחובות שבין האדם לאלוהים למרות שמדובר ביחסי אנוש. אני מסתכלת על שלושת האחים בפרשה שלנו, על האופן שבו הם שיתפו פעולה בזמן משבר, ואני רואה את הערך שהוא בעיניי הכי יהודי והכי ישראלי – ערך המשפחה.

שבת שלום! ☺